

Szlak Przemysłu i Żeglugi

Punkty na szlaku

- 1 Dobrodzień
- 2 Krasiejów
- 3 Ozimek
- 4 Opole Zakrzów
- 5 Opole Centrum
- 6 Opole Groszowice i Metalchem
- 7 Krapkowice
- 8 Moszna
- 9 Gogolin
- 10 Góra św. Anny
- 11 Kędzierzyn- Koźle
- 12 Zdieszowice
- 13 Nysa
- 14 Prudnik

Dobrodzień

Rozwój branży stolarskiej w Prudniku rozpoczął się po pożarze miasta w 1846 roku i zapanowaniu zmierzchu lokalnego hutnictwa. Pod koniec XIX wieku w mieście znajdowało się niespełna 50 warsztatów stolarskich, w tym najstarsza działająca do dziś firma założona przez Karla Jonczyka. W 1910 roku Koeppel wybudował kamienicę przeznaczoną do prezentacji mebli. Dziś meble można podziwiać w Dobrotece- wielofunkcyjnym centrum dla projektantów, twórców i lokalnych mieszkańców, skupionych na ich produkcji. Jest tu też galeria wystaw artystycznych. Jednym z cyklicznych wydarzeń poświęconych sztuce projektowania mebli jest „Śląski Czerwiec Projektowy”, łączący śląskie regiony od Wrocławia przez Opole po Katowice i Cieszyn.

Krasiejów

Odkrywkowo-wglębna kopalnia łączy i glin należała do cementowni „Strzelce Opolskie”. Dzięki powstaniu odkrywki, znaleziono tu szkielety, kości i czaszki płazów i gadów żyjących w okresie triasu. Wieloletnie badania przyniosły efekt w postaci odkrycia najstarszej na świecie formy dinozaura Silesaurusa opolenisa, czyli „Silezaura opolskiego”. Obecnie na terenie kopalni znajduje się Jurapark. Jest on bardzo chętnie odwiedzany również przez rodziny z dziećmi. Ekspozycja „Świat Opolskiego Dinozaura” to jedyne muzeum na świecie, które stoi nad czynnym stanowiskiem paleontologicznym. Odwiedzający mogą udać się również na spacer po terenie wykopalisk, gdzie spotkają repliki zwierząt prehistorycznych.

Ozimek

Żelazny most w Ozimku został zbudowany w 1827 roku. Jest najstarszym żelaznym mostem wiszącym w Europie kontynentalnej. Został zaprojektowany przez Karla Schotteliusa i wykonany w Hucie w Ozimku. Łączy dziś centrum miasta z 250-letnią, najstarszą działającą w Polsce Hutą „MAŁAPANEW” gdzie w 1792 roku po raz pierwszy w Europie z powodzeniem wykorzystano koks do produkcji surówki. Most został odnowiony w 2009 roku i stał się miejscem nawiązującym do tradycji hutnictwa w Dolinie rzeki Mała Panew. W marcu 2017 roku został zarejestrowany jako Polski Pomnik Historii.

Opole Zakrzów

Fabryka cementu Silesia w Zakrzowie powstała w 1906 roku. Jej konstrukcja była zbliżona do stojącej nieco dalej na północ cementowni Frauendorf. Budowla miała 5 pieców obrotowych, w których wypalany był margiel pochodzący z pobliskiego wyrobiska.

Produkcja cementu trwała nieprzerwanie do końca II wojny światowej. Po jej zakończeniu instalacje cementowni Silesia, podobnie zresztą jak cementowni Frauendorf, zostały zdemontowane przez wojska rosyjskie. Magazyny cementu przekształcono w magazyny zbożowe, a w 2014 roku przearanżowano z dużą troską o historyczne detale budynku na wielofunkcyjne centrum wystawienniczo-usługowo-handlowe - Dom-EXPO. Wyrobisko zostało zaś przekształcone na kąpielisko Silesia. Niedaleko cementowni, w 1912 roku wybudowany został port Zakrzów.

Opole centrum

Pierwszą wybudowaną w Opolu cementownią była Opolska Fabryka Cementu Portlandzkiego założona przez Friedricha Wilhelma Grundmanna. 10 lat po rozpoczęciu produkcji, opolski cement zyskał sławę międzynarodową dzięki paryskiej Wystawie Powszechnej Wszystkich Narodów. Grundmann zaprezentował tam odlaną w betonie kopię marmurowego popiersia bogini Junony z Villi Ludovici w Rzymie. Nieopodal znajduje się wyspa Bolko, nazywana zielonymi płucami Opola. Projekt „Volksparku” stworzony przez Andreasa Ulbricha nawiązywał do ogrodów angielskich, z wytyczonymi osiami widokowymi. Obecnie na wyspie Bolko znajduje się opolskie zoo.

Opole Groszowice i Metalchem

W 1872 i 1873 roku opolski przedsiębiorca Wattenberger wybudował w Groszowicach 2 fabryki cementu. Na skutek trudności finansowych, fabryki już po kilku latach zostały przejęte przez spółkę Groschowitzer Actiengesellschaft für Portland Cement Fabrikation, zarządzaną przez braci Konstantego i Ferdynanda Prądzyńskich. Nieopodal cementowni powstała willa, służąca jako dom kolejnych dyrektorów cementowni. Na skutek powodzi tysiąclecia w 1997 roku w kamieniołomie powstał zalew Bolko, a produkcji cementu zaprzestano. Niedaleko cementowni w latach 80- tych rozpoczęto budowę Zakładu Metalurgiczno-Chemicznego METALCHEM z własnym portem rzeczny i osiedlem mieszkaniowym dla pracowników. Obecnie znajduje się tam Park Przemysłowy Metalchem.

Krapkowice

W 1930 roku Tomasz Bata doceniając potencjał Otmętu, wybudował fabrykę obuwia i przeniósł siedzibę firmy z Berlina. Rok później ruszyła pierwsza produkcja obuwia tekstylnego „Atłasek”. Rozpoczęła się również produkcja „Wellingtonów” oraz tenisówek. Filozofia zarządzania przedsiębiorstwem jaka przyświecała Tomaszowi Bacie była bardzo nowatorska i zakładała, że sukcesem przedsiębiorstwa jest sukces jego pracowników. Dlatego obok mieszkań robotniczych dla mieszkańców udostępnione zostały także szkoła, kino i park. W czasach nazizmu nazwa fabryki została zmieniona na OTA, a po odbudowie zakładu po II wojnie światowej - na Śląskie Zakłady Przemysłu Skórzanego „Otmęt”. Na terenie zakładów znajduje się obecnie Park Przemysłowy Otmęt.

Moszna

W 1866 roku Hubert von Tiele-Winckler został właścicielem Mosznej, w której znajdował się XXVIII wieczny pałac. W 1896 roku doszło do pożaru i budynek spłonął. Kilka lat później został odbudowany przez syna i spadkobiercę Huberta-Franza-Huberta hr. Tiele-Wiencklera - i przeobrażony w perłę architektury. Wybudowanych zostało 365 pomieszczeń (tyle ile dni w roku) i 99 wież, które symbolizować miały ilość posiadanych przez właściciela majątków. Wokół pałacu powstał piękny park wraz z siecią kanałów. W 1904, 1911 oraz 1912 roku gościem podczas polowań urządzanych przez właściciela był cesarz Wilhelm II.

Gogolin

Gogolin był znany z wypalania wapna już w XVIII wieku, ale prawdziwy rozwój miejscowości nastąpił po otwarciu w 1845 roku linii kolejowej łączącej Opole z Kędzierzynom. Wówczas zapotrzebowanie na wapno wzrosło i w niedalekiej odległości od złóż wapienia i torów kolejowych zaczęli budować nowe piece przemysłowcy różnego pochodzenia i wyznania, w tym niemieckich przemysłowców pochodzenia żydowskiego.

W centrum Gogolina przy ulicy Strzeleckiej znajdują się trzy szybowe piece wapiennicze, zwane wapiennikami Dombrowskyego. Stanowią one ostatnią pozostałość dużego zakładu wapienniczego, funkcjonującego od końca XIX wieku. Budowle te w 2011 roku zostały objęte rewitalizacją.

Góra św. Anny

Produkcja wapiennicza na skalę przemysłową rozwinęła się na przełomie XVIII i XIX w. Wydobywaną skałę częściowo wypalano na miejscu i sprzedawano w postaci wapna, jak również dowożono kolejką do portu rzeczny w Zdzeszowicach. W 1934 roku w miejscu kamieniołomu Krowiok, wybudowany został przez Niemców amfiteatr oraz mauzoleum ku czci żołnierzy Freikorpsu poległych w czasie III Powstania Śląskiego. Po 1945 zburzono mauzoleum i wybudowano w jego miejscu pomnik ku czci powstańców śląskich, na podstawie projektu Ksawerego Dunikowskiego. Dzięki odsłonięciom powstałym w wyniku eksploatacji wapieni i nefelinitów Góra Św. Anny była wielokrotnie obiektem badań geologicznych. Obecnie teren ten jest częścią geoparku.

Zdzieszowice

W Solowni, będącą nadodrzańską częścią Zdzieszowic, znajdował się niegdyś port służący do spławiania rzeką soli. Od połowy XIX wieku działa tu także prom napędzony siłą mięśni jego operatora. Nieopodal Zdzieszowic, na terenie byłej żwirowni znajduje się Rueda Park- akwen wodny wyposażony w infrastrukturę do jazdy na nartach wodnych. Doskonale widać stąd największą koksownię w Polsce. Dzięki obecności głównej linii kolejowej, miejscowość jest połączona gospodarczo z Górnym Śląskiem, gdzie wydobywa się węgiel i zużywa większość wyprodukowanego koksu.

Kędzierzyn – Koźle

Kędzierzyn – Koźle to miasto położone na skrzyżowaniu dróg wodnych i kolejowych. Działają tu między innymi zakłady chemiczne Blachownia oraz Chemster- klaster chemii specjalistycznej. W 1908 roku wybudowano tutaj największy port rzeczny w Polsce. Od początku służył on do przeładowania rud i węgla transportowanych z Górnego Śląska w głąb Niemiec i na północ kraju. W latach 30 XX wieku powstał kanał Gliwicki, mający zastąpić kanał Kłodnicki. Planowano również utworzenie połączenia pomiędzy Odrą a Dunajem, rozpoczynając budowę kanału Kędzierzyńskiego. Niedaleko Kędzierzyna-Koźła znajduje się Syfon Kłodnicki- rzadko spotykana budowla hydrotechniczna umożliwiająca swobodny przepływ wód rzeki Kłodnicy pod kanałem, nie dopuszczając do połączenia obu dróg wodnych.

Nysa

Nysa znana do XIX wieku ze swojej twierdzy oraz jako siedziba biskupów wrocławskich, miała okazję doświadczyć wielkiego ożywienia gospodarczego mającego miejsce po sekularyzacji. W 1874 roku uruchomiono linię kolejową- tak zwaną magistralę podsudecką, łączącą miasto z zagłębiem górnośląskim i dolnośląskim. Powstały także teatr miejski, oświetlenie gazowe ulic, wodociągi, kanalizacja i elektryczność. Nieopodal Nysy na rzece Nysa Kłodzka powstała kaskada zbiorników- Zalew Paczkowski, jezioro Otmuchowskie i Jezioro Nyskie. Na jeziorze Nyskim znajduje się zaporę z elektrownią wodną, której budynek posadowiony jest na skarpie tamy. Między zalewem Paczkowskim a jeziorem Otmuchowskim leży Paczków, w którym znajduje się muzeum gazownictwa.

Prudnik

W 1845 roku Fränkel założył fabrykę tkanin Inianych tuż nad brzegiem rzeki Prudnik przy ulicy Nyskiej . Zakład Fränkela bardzo szybko stał się jednym z największych zakładów tekstylnych nie tylko na Śląsku i w Niemczech, ale również w Europie. Po wojnie przedsiębiorstwo przekształcone zostało w Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Frotex”. W 2011 r. fabryka została zamknięta. W 2009 roku powstało tu Centrum Tradycji Tkackich –odział Muzeum Ziemi Prudnickiej. Zadaniem nowej placówki jest podtrzymywanie i propagowanie kilkunastoletniej tradycji włókiennictwa poprzez organizowanie warsztatów tkackich, spotkań i wystaw mających na celu podtrzymanie ginących tradycji.